

UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU

Cu titlu de manuscris

C.Z.U. : 37.091(043.2)

ANA ȚÎBULEAC

**DEZVOLTAREA PLANULUI-CADRU DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN
PERSPECTIVA FORMĂRII COMPETENȚELOR-CHEIE**

531.01 TEORIA GENERALĂ A EDUCAȚIEI

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

CHIȘINĂU, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale Științe ale Educației a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Componența comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

Președintele comisiei: Cojocaru Vasile, doctor habilitat, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Conducător științific: Hadîrcă Maria, doctor în pedagogie, conferențiar cercetător, Institutul de Cercetare, Inovare și Transfer Tehnologic, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Referenți oficiali:

1. Guțu Vladimir, doctor habilitat, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova
2. Cristea Sorin, doctor, profesor universitar, Universitatea din București, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Departamentul de formare a profesorilor
3. Andrițchi Viorica, doctor habilitat, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
4. Sadovei Larisa, doctor, conferențiar universitar, directorul Școlii Doctorale Științe ale educației, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Susținerea va avea loc la data de 07 septembrie 2023, ora 14.00 în ședința Consiliului Științific Specializat D 531. 01 din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, blocul 2, bir. 35, str. Ion Creangă 1, or. Chișinău, MD-2069.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la biblioteca Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, precum și pe pagina web a [ANACEC](#).

Rezumatul a fost expediat la 12 iulie 2023.

Președintele comisiei, Cojocaru Vasile, dr. habilitat, prof. univ. _____

Conducător, Hadîrcă Maria, dr. , conf. cerc. _____

Autor, Țîbuleac Ana _____

© Țîbuleac Ana, 2023

CUPRINS

Repere conceptuale ale cercetării	4
Conținutul tezei.....	9
Concluzii generale și recomandări.....	25
Bibliografie	28
Lista publicațiilor autoarei la tema tezei.....	30
Adnotare (română, engleză, rusă).....	32

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei derivă din contextul exigent al schimbărilor și transformărilor care se produc actualmente în domeniul educației, acestea fiind generate de evoluția cunoașterii și specificității învățării în secolul XXI, de problematica lumii contemporane și de crizele din societatea actuală, precum și de problemele sistemului de învățământ între care evidențiem: ofertă educațională mai puțin relevantă în raport cu cerințele personale și sociale, incoerențe la nivel de cunoaștere disciplinară, prezentă în planul actual de învățământ, în raport cu finalitățile educaționale stipulate în Codul Educației, rezultate școlare scăzute, analfabetismul funcțional al elevilor ș.a.

Aceste constatări sunt evidențiate ca probleme generale ale sistemului educațional menționate în Strategia Educația- 2030: „ (...) *excesul abordării disciplinare în defavoarea celei transdisciplinare, interdisciplinare; (...) valorificarea insuficientă a competențelor pentru secolul XXI a competențelor-cheie a Consiliului Europei și a competențelor- cheie de dezvoltare durabilă*” [19, p.24].

Cercetările recente realizate în domeniul de referință al investigației au demonstrat faptul că proiectarea curriculară a planului de învățământ depinde de calitatea finalităților educației angajate de sistem și proces de învățământ, definite astăzi în termeni de competențe-cheie, prin urmare, valorificarea insuficientă a acestei interdependențe în dezvoltarea curriculară a planului de învățământ reprezintă o problemă, ceea ce subliniază actualitatea și relevanța temei cercetării pentru contextul educațional. Mai mult, datorită caracterului parțial sau conjunctural al reformelor realizate până în prezent la nivelul învățământului general, acestea nu au condus decât în mică măsură la creșterea eficienței procesului educațional, implicit și a rezultatelor învățării, întrucât au eludat mereu o reformă reală a planului de învățământ.

Astfel, s-a constatat că problema esențială, pe care ar fi trebuit să o rezolve reforma învățământului din Republica Moldova—imediat după elaborarea unor *noi finalități* (ideal, scopuri, strategie, obiective etc.), în funcție de care ar fi trebuit reconstruite, prin efort de cercetare pedagogică fundamentală, noul plan de învățământ (PÎ) și noile curricula/ programe școlare, nu a fost soluționată decât parțial, doar pe anumite segmente, iar finalitățile educaționale stabilite în Codul Educației în formula competențelor-cheie [6, art.11], așa și nu au mai ajuns să fie transpuse în planul de învățământ și implementate consecvent prin curriculum în procesul educațional [17].

Adoptarea conceptului de instruire în bază de competențe-cheie, ca direcție de dezvoltare a curriculumului național, implicit și a planului de învățământ, obligă cercetarea pedagogică din

Republica Moldova la o reconsiderare profundă a actualului plan-cadru și solicită reconceptualizarea acestuia din perspectiva noilor finalități stabilite în Codul Educației, adică a competențelor-cheie.

Descrierea situației în domeniul cercetării. Cercetarea teoretică și metodologică are la bază idei, concepte și teorii adoptate, dezvoltate și valorificate în baza lucrărilor autorilor de referință și din orientările documentelor de politici educaționale, după cum urmează:

- Idei privind abordarea învățării: J. Dewey (learning by doing); J. Piaget (abordarea holistică a cunoașterii/ învățării); S. Klein (modele de integrare a învățării), L. Sauve (integrarea materiilor); E. Joița (instruirea constructivistă) ș.a.;
- Semnificații ale conceptului de competență abordat de N. Chomsky, B. Rey, M. Minder, V. Cabac, M. Hadîrcă, V. Flueraș, S. Cristea, L. Ciolan ș.a.;
- Idei și concepte cu privire la dezvoltarea curriculumului și a planului-cadru de învățământ (V. Cojocaru, A. Marga, S. Cristea, Vl. Guțu, A. Gremalschi, T. Callo, M. Hadîrcă ș.a.);
- Teoria curriculumului școlar (J. Dewey, L. D'Hainaut, Ph. Jonnaert, Vl. Guțu, S. Cristea ș.a.);
- Teorii ale învățării (B. Bloom (teoria învățării eficiente), X. Roegiers (integrarea achizițiilor școlare), J. Piaget (teoria constructivistă a structuralismului genetic), D. P. Ausubel (teoria învățării școlare complexe; psihologia învățării școlare), H. Gardner (Teoria inteligențelor multiple); P. Clarke (comunități de învățare) ș.a.);
- Documente de politici naționale (Codul Educației, Cadrul de referință al curriculumului național, Strategia Educația-2020 și Strategia Educația-2030) și internaționale (Recomandările Consiliului European din 2006 și 2018, Raportul UNESCO „Transformarea educației”, 2022 ș.a.).

Examinarea tendințelor de reconstrucție a educației și de reconceptualizare a procesului de învățare a demonstrat că anume competențele-cheie trebuie să fie vectorul principal în elaborarea documentelor de politici curriculare, iar planul de învățământ actual nu mai răspunde nevoilor de proiectare a învățării din perspectiva noilor finalități ale educației.

Analiza studiilor menționate a permis evidențierea unor contradicții majore între: valorile teoretico-metodologice promovate în cele mai actuale lucrări de referință ale cercetătorilor în domeniu și modul de proiectare a educației în documentele de politică educațională (Codul Educației al Republicii Moldova, Planul-cadru de învățământ, Cadrul de referință al curriculumului național) și profilul de competențe ale elevului absolvent solicitat în contextul societății actuale; între esența paradigmei curriculare dezvoltată în ultimul deceniu de către concepătorii de curriculum naționali și

internaționali și gradul insuficient de integrare a acestora în practica de proiectare și planificare a învățământului, cu scopul de a le forma elevilor o cultură generală funcțională exprimată astăzi în termeni de competențe-cheie.

Totodată, până în prezent în planul de învățământ nu a fost clar specificat un trunchi comun de cultură generală (TCCG) / formare de bază a personalității elevului, după cum nu au fost reflectate modul în care sunt asigurate raporturile optime între disciplinele din TCCG și contribuția acestora la formarea competențelor-cheie.

Astfel, contradicția dintre paradigma curriculară modernă, prevederile documentelor de politică educațională curriculară și cele de tip proiectiv la nivel de proiectare și realizare a finalităților educației, exprimate în termeni de competențe-cheie, și persistența modelului monodisciplinar de planificare a educației în reconstrucția planului de învățământ, care limitează abordarea inter- și transdisciplinară a învățării și nu favorizează dezvoltarea competențelor-cheie, a determinat **problema cercetării**: Care sunt fundamentele teoretice și metodologice de dezvoltare a planului-cadru de învățământ pentru învățământul general din perspectiva formării competențelor-cheie?

Obiectul prezentei cercetări: procesul de dezvoltare a planului-cadru de învățământ pentru învățământul general din perspectiva formării competențelor-cheie.

Scopul cercetării: determinarea fundamentelor teoretice de reconceptualizare și elaborarea modelului de dezvoltare a planului-cadru pentru învățământul general din perspectiva formării competențelor-cheie, a algoritmului și a instrumentelor de implementare eficiente a acestuia la nivelul instituției de învățământ.

Scopul menționat a implicat realizarea următoarelor **obiective ale cercetării**: 1) analiza comparativă a planului actual de învățământ din perspectiva tendințelor de inovare a educației și a modelelor de reconfigurare a învățării în contextul societății contemporane; 2) determinarea reperelor teoretice și metodologice pentru conceptualizarea paradigmei de dezvoltare a planului de învățământ din perspectiva competențelor-cheie; 3) elaborarea modelului pedagogic de dezvoltare a planului-cadru de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie și a algoritmului de aplicare/ implementare a acestuia; 4) elaborarea și implementarea programului de formare a managerilor școlari în contextul implementării planului-cadru la nivelul instituției de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie; 5) valorificarea experimentală a programului de formare, a algoritmului și a metodologiei de formare a managerilor școlari în contextul implementării planului-cadru la nivelul instituției de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie ale elevilor.

Ipoteza de cercetare: Dezvoltarea planului de învățământ din Republica Moldova din perspectiva competențelor-cheie este posibilă în cazul în care: 1) va fi elaborat modelul pedagogic de dezvoltare a planului de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie, structurat în baza celor mai relevante concepte, teorii de dezvoltare curriculară; 2) va fi elaborat algoritmul de dezvoltare a planului de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie; 3) va fi elaborat un program de formare pentru managerii școlari în scopul pregătirii pentru implementarea modelului planului de învățământ dezvoltat din perspectiva formării competențelor-cheie; 4) vor fi formate cadre manageriale în contextul implementării eficiente a planului de învățământ elaborat din perspectiva formării competențelor-cheie.

Metodologia cercetării a presupus utilizarea în demersul investigațional și experimental a *metodelor teoretice*: documentarea științifică, studiul documentelor de politică educațională, modelarea teoretică, analiza de context, studiul comparativ, comparația, interpretarea, sinteza, observarea, generalizarea, abstractizarea etc.; a *metodelor experimentale*: chestionarea, experimentul pedagogic (de explorare, de constatare, de formare, de control), precum și metode de colectare, prelucrare statistico-matematică și de interpretare a datelor experimentale, metoda evaluării prin expertiză, metoda focus-grup ș.a.

Inovația teoretică și valoarea științifică a cercetării sunt obiectivate în produsele științifice *inovatoare*: fundamentele teoretice și metodologice de dezvoltare a planului-cadru de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie; paradigma de dezvoltare a planului de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie; algoritmul de dezvoltare a planului de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie, modelul planului de învățământ dezvoltat din perspectiva formării competențelor-cheie, mecanismul și metodologia de implementare a planului de învățământ dezvoltat, inclusiv programul de formare a managerilor școlari privind implementarea planului de învățământ dezvoltat.

Valoarea aplicativă a cercetării rezidă în: mecanismul de implementare a modelului pedagogic elaborat; nivelurile de intervenție pedagogică pentru aplicarea noului plan de învățământ; instrumente de validare experimentală a algoritmului de elaborare și modelului planului de învățământ dezvoltat din perspectiva formării competențelor-cheie; programul de formare a managerilor școlari privind implementarea planului de învățământ dezvoltat.

Rezultatele științifice înaintate spre susținere sunt date de: caracteristicile educației în contextul actual de proiectare și organizare a învățării, sistematizate ca punct de pornire în dezvoltarea

planului-cadru de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie; principii, concepte și metode noi de generare a unui nou plan-cadru de învățământ, plecând de la sistemul de competențe-cheie transpuse în Codul Educației; paradigma de dezvoltare a planului-cadru de învățământ din perspectiva formării/dezvoltării competențelor-cheie; algoritmul de dezvoltare a planului-cadru de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie; nivelurile de intervenție pedagogică pentru aplicarea noului plan de învățământ; programul de formare și metodologia de aplicare a dezvoltării planului la nivelul instituției de învățământ.

Aprobarea rezultatelor cercetării. Rezultatele științifice ale cercetării au fost discutate și aprobate în cadrul ședinței Comisiei de îndrumare, în cadrul rapoartelor anuale prezentate în ședința Consiliului Școlii Doctorale, prin activitatea de cercetător (2020-2023); în cadrul proiectului 20.80009.0807.27 *A Reconfigurarea procesului de învățare din învățământul general în contextul provocărilor societale*; comunicări la conferințe naționale și internaționale. Implementarea rezultatelor științifice s-a realizat în cadrul ședințelor sectorului Calitatea Educației al Institutului de Științe ale Educației (2020-2021), prin diseminarea rezultatelor cercetării în cadrul comunicărilor la seminarii și conferințe științifice naționale și internaționale, prin publicații științifice de autor, precum și prin valorificarea rezultatelor experimentului pedagogic, a programului și metodologiei de formare a managerilor școlari. Cercetarea experimentală s-a desfășurat în cadrul Universității de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău, Institutul de Științe ale Educației, în anii de studii 2020-2021, 2021-2022, eșantionul experimental fiind constituit din 227 cadre didactice și 37 cadre manageriale.

Publicațiile la tema tezei: rezultatele investigaționale au fost publicate în 17 lucrări științifice, inclusiv: 5 articole științifice publicate în reviste din Registrul Național al revistelor de profil (categoria B), 7 articole în lucrări cu materiale ale conferințelor științifice (desfășurate în Moldova și România) și 4 capitole/ subcapitole în monografiile colective: 2 publicate în Republica Moldova și 2 în Polonia; 1 capitol într-o culegere de studii de politici publice.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 162 de titluri, 13 anexe, 177 de pagini de text de bază (până la Bibliografie), 31 de figuri, 18 tabele, rezultatele obținute sunt publicate în 17 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: educație, învățare, plan de învățământ, discipline de învățământ, finalități educaționale, integralizare pedagogică, principii pedagogice, profilul absolventului, trunchi comun de cultură generală, competență-cheie, inter- și transdisciplinaritate, teme cross-curriculare, curriculum, program de formare, manageri școlari.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată importanța și actualitatea temei de cercetare, sunt relevate problemele și disfuncțiile existente la nivelul planului actual de învățământ (PÎ), sunt formulate scopul, obiectivele, problema științifică de soluționat, este menționată valoarea teoretică și practică a rezultatelor obținute, sunt indicate rezultatele înaintate spre susținere și modalitățile de aprobare a rezultatelor științifice obținute în rezultatul cercetării.

În Capitolul 1, intitulat **Reconstrucția educației și specificul învățării în contextul societății actuale** este prezentat cadrul analitic al organizării învățării din perspectiva tendințelor europene și distribuirii timpului pentru instruire ca punct de pornire pentru dezvoltarea PÎ din perspectiva formării competențelor-cheie.

Analiza modului de planificare și organizare a învățării a relevat faptul că planul de învățământ actual nu valorifică învățarea de tip integrat, abordabilă prin inter- și transdisciplinaritate, care sunt tratate ca posibilități reale de eficientizare a învățării și de reconfigurare a acesteia spre formarea de competențe-cheie (CC). Mai mult ca atât, PÎ nu valorifică metoda integralizării pedagogice în proiectarea conținuturilor învățării în vederea eficientizării acesteia [16,17,26].

Astfel, capacitatea sistemului și a procesului de învățământ de realizare a funcțiilor lor generale, la un nivel superior, prin intermediul finalităților educației este caracterizată printr-o disonanță între finalități, obiective generale și competențe specifice formate la elevi care divaghează de la parametrii *calității educației* propusă de S. Cristea [8, p.97].

Analiza taxonomiei competențelor-cheie în Codul Educației în raport cu Recomandările Consiliului Europei din 2006 [24] și 2018 [25] a stabilit statutul central al acestora în politicile educaționale naționale și europene și rolul acestora în proiectarea învățării, cât și tendința de integrare a unor competențe-cheie, accentul fiind pus pe alfabetizarea funcțională drept competență de bază pentru formarea/ dezvoltarea celorlalte competențe-cheie.

Studiul documentelor de tip proiectiv curriculare a scos în evidență faptul că la moment, PÎ din Republica Moldova nu este tratat ca parte componentă a curriculumului național și nu reflectă în nici un fel proiectarea și planificarea învățării din perspectiva realizării finalităților educaționale stabilite în Codul Educației.

În același timp, sistemele de învățământ din țările europene au adoptat abordări diferite în sprijinirea formării CC prin învățământul general obligatoriu. În scopul evidențierii modurilor cum pot fi CC integrate în învățământul primar și secundar general în diferite țări, în lucrare este prezentată

analiza comparativă a modalităților de promovare a CC în țările europene, stabilindu-se că există trei moduri principale în care CC transversale *pot fi integrate în curriculum și planul de învățământ pentru învățământul primar și secundar*: a) *pot avea statut cross-curricular*; b) *pot fi integrate în curriculumul disciplinelor existente* și c) *pot fi introduse ca discipline curriculare separate*.

În vederea examinării modului de proiectare a învățării și a distribuirii timpului alocat pentru instruire în țările UE a fost realizată analiza comparativă la nivel de *core curriculum* și curriculum flexibil, cu evidențierea timpului alocat pentru instruire în învățământul primar și secundar inferior pentru țările UE și OCED și Republica Moldova la un interval de 10 ani și formulate constatări.

Constatările au evidențiat diferite fluctuații a timpului pentru instruire în țările UE și OCED atât în învățământul primar cât și secundar inferior în *core curriculum* comparativ cu non-flexibilitatea acestuia în PÎ din Republica Moldova, precum și o pondere mai mare a timpului pentru instruire alocată disciplinelor de studiu obligatoriu din Republica Moldova [25].

Totodată, s-a stabilit, utilizând metodologia propusă de D. Georgescu ș.a. [13] în analiza de sistem și funcțională a PÎ la un interval de 20 de ani, în evoluție pe orizontală și verticală PÎ, faptul că actualul PÎ nu are în vedere integrarea inter-sau transdisciplinară a obiectelor de studiu și asta în condițiile unor noi finalități ale educației–CC care impun reorganizarea învățării din această perspectivă, dat fiind caracterul transversal al acestora, iar discontinuitățile dintre niveluri în ceea ce privește unele obiecte sau grupuri de obiecte de studiu, cum ar fi Educația artistică și Educația tehnologică, demonstrează lipsa de coerență a politicii educaționale, la nivelul idealului și a finalităților stabilite chiar prin Codul Educației. De asemenea, se atestă o ruptură între numărul de ore pentru clasele primare și clasa a V-a, făcând tranziția de la o treaptă la alta mai dificilă pentru elev, precum și o ruptură între cele două trepte ale învățământului general, învățământul primar și cel gimnazial, în ceea ce privește numărul de ore pe săptămână de la 22 la 28.

Astfel, PÎ nu este structurat din perspectiva finalităților educației, stabilite în Codul Educației –formării CC, iar introducerea unor noi discipline de studiu și existența unei singure ore opționale în acest scop la nivelul primar și gimnazial al sistemului de învățământ, nu asigură dezvoltarea tuturor CC și achiziționarea de către fiecare elev a acestora în perioada învățământului obligatoriu.

Analiza de sistem și cea funcțională a fost completată cu analiza evoluției PÎ pentru cl. I- IX în perioada 1990-2023, în urma căreia au fost identificate unele precedente de integrare a conținuturilor curriculare, la disciplinele *Limba și literatura română, Istoria românilor și Istoria universală, Științe (cl.primare)*, dar niciuna din modificările operate în PÎ nu a vizat organizarea PÎ

din perspectiva formării competențelor necesare elevului, astfel că multe dintre CC cu statut transversal nu sunt acoperite în cadrul listei disciplinelor de studiu obligatoriu.

Așadar, s-a constatat că până în prezent, în planul de învățământ nu au fost operate modificări privind corelarea disciplinelor din trunchiul comun de cultură generală (TCCG) cu profilul de competențe al elevului, după cum nu au fost identificate posibilități de asigurare a raporturilor optime între disciplinele din TCCG și contribuția acestora la formarea sistemului de CC [27]. De aici, concluzia că PÎ actual nu mai răspunde nevoilor de proiectare a învățării din perspectiva noilor finalități ale educației.

Iar examinarea tendințelor de reconstrucție în educație și de reconceptualizare a procesului de învățare a demonstrat că anume CC trebuie să fie vectorul principal în elaborarea documentelor de politici curriculare.

În capitolul 2, intitulat **Paradigma de dezvoltare a planului-cadru de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie**, sunt prezentate concepția auctorială de dezvoltare a PÎ din perspectiva formării CC, sunt identificate principiile de generare și conceptele-cheie ca bază a dezvoltării PÎ și conturat modelul de dezvoltare a planului-cadru de învățământ din perspectiva formării CC (PÎD), este elucidată paradigma de dezvoltare a PÎ din perspectiva formării CC.

Prin valorificarea principiilor și a conceptelor-cheie, elaborarea unui algoritm de dezvoltare a planului de învățământ din perspectiva formării CC, se prezintă noul model de plan de învățământ, programul de formare al managerilor școlari privind aplicarea planului de învățământ la nivelul instituției de învățământ și mecanismul de implementare al acestuia.

Astfel, paradigma de dezvoltare a PÎD se întemeiază pe: conceptul de abordare globală a învățării, conceptul reactualizat de PÎ ca parte componentă a curriculumului național evidențiat de S. Cristea [7, pp. 236-237] și tipurilor de curriculum sistematizate după Vl. Guțu [14, p.76]; concepția PÎ drept proiect curricular global care trebuie conceput unitar, precum și caracteristicilor generale ale PÎ, apud S. Cristea [7, p.748], pe argumentarea necesității de reconstrucție curriculară a acestuia expusă în capitolul 1; pe valorificarea viziunii funcțional-pragmatică de proiectare a învățării, principiilor de dezvoltare/ optimizare a PÎ, printre care evidențiem principiile individualizării, descongestionării, funcționalității ș.a fundamentate de S. Cristea [ibidem] și Vl. Guțu, [idem], a conceptelor de CC; educația STEM apud S. Cristea [11, p.55], care reprezintă deja o realitate pedagogică în Republica Moldova este valorificată ca model pedagogic de integrare inter- și transdisciplinară a învățării, pe acceptele de învățare integrată, teme cross-curriculare ș.a.

În această paradigmă, temele cross-curriculare (TCC) apud L. Ciolan [5] și L. Franțuzan [2] susțin construcția curriculară a PÎ și asigură angajarea factorilor obiectivi și subiectivi în proiectarea și realizarea finalităților sistemului de învățământ, iar utilizarea în cadrul paradigmei de dezvoltare a conceptului de cicluri curriculare pentru determinarea trunchiului comun de cultură generală și a disciplinelor de studiu obligatoriu apud S. Panțuru ș.a. [21, p.197] permite valorificarea următoarelor cicluri curriculare: *ciclul achizițiilor fundamentale* (grupa pregătitoare, clasele I și a II-a), *ciclul de dezvoltare* (clasele a III-a - a VI-a), *ciclul de observare și orientare* (clasele a VII-a - IX-a), *ciclul de aprofundare* (clasele a X-a- XI-a), *ciclul de specializare* (clasa a XII-a).

La baza reconstrucției ariilor curriculare într-un nou PÎ stau cele șase competențe de bază, care reprezintă axele educației permanente și care, se prezintă astfel, după S. Cristea: competența inteligenței verbale, competența inteligenței științifice matematice și informatice, competența inteligenței științifice explicative/ experimentale, competența inteligenței interpretative/ istorice, socioumane, competența inteligenței aplicative/ tehnologice, estetice, psihofizice, competența inteligenței psihosociale/ interpersonale, intrapersonale [10, p.92]. Acestea dacă le raportăm la temele cross-curriculare pot să constituie obiectivele generale ale PÎD, respectiv finalitățile de bază necesare de atins prin procesul de învățământ.

Reieșind din contextul local, în PÎD corelăm TCC cu educația STEM și competențele de bază evidențiate mai sus și le vom adapta la contextul educațional local și idealul educației în formula: *Educație lingvistică și literară pentru literație și dialog intercultural, Educație pentru științe, tehnologie, inginerie și matematică, Educație pentru identitate, cetățenie democratică și drepturile omului, Educație pentru arte și un mod sănătos de viață și Educație pentru dezvoltare personală și orientare în carieră.*

Aceste modificări operate în PÎ vor crea condiții posibile și necesare pentru promovarea formării CC în învățământul general prin abordarea integrată a învățării, introducerea temelor cross-curriculare în PÎD care permite abordări inter-, intra- și transdisciplinare ale învățării și asigură corelarea CC la competențele specifice disciplinelor de studiu obligatoriu din TCCG.

Repererele conceptuale prezentate anterior, sistemul de principii și conceptele pedagogice valorificate în cadrul acestora au servit drept bază pentru modelizarea teoretică a PÎD în sens curricular din perspectiva CC. Modelul pedagogic propus pentru dezvoltarea PÎ oferă o perspectivă nouă de soluționare a unor probleme majore existente la nivelul procesului educațional actual: incoerența dintre documentele de politici publice educaționale și cele de tip proiectiv curriculare la nivel de

proiectare și realizare a finalităților educației–CC, cât și depășirea modului tradițional monodisciplinar de planificare a educației, care limitează dezvoltarea CC, prin reconstrucția PÎ din aceeași perspectivă, valorificând abordările inter- și transdisciplinare ale învățării.

Modelul pedagogic de dezvoltare a PÎ pentru învățământul general (Figura 1) este constituit din câteva părți componente organizate în două coloane majore: coloana din stânga reflectă cadrul conceptual de dezvoltare a PÎ, iar coloana din dreapta reflectă cadrul de implementare și condițiile optimale necesar a fi întrunite pentru a asigura implementarea și monitorizarea aplicării PÎD în vederea adoptării intervențiilor necesare îmbunătățirii calității procesului educațional realizat.

În structura noului model de PÎD sunt valorificate conceptele de: CC, integralitatea cunoașterii, inter- și transdisciplinaritate, temele cross-curriculare, ariile cross-curriculare, idealul educației, ciclurile curriculare, etc. și oferă o perspectivă nouă de soluționare a unor probleme majore a procesului educațional: incoerența dintre documentele de politici publice educaționale și cele de tip proiectiv curriculare la nivel de realizare a finalităților educației: CC, redimensionează construcția monodisciplinară a PÎ.

Modelul elaborat prezintă dimensiunea procesuală de dezvoltare a PÎ, el trebuie să fie citit de sus în jos și înțeles ca un construct alcătuit din componente interconectate care comunică între ele: abordarea conceptuală reflectată în coloana din stânga trebuie înțeleasă ca o componentă conectată la cadrul de implementare din dreapta, ori prea des, proiectarea teoretică nu comunică cu implementarea acesteia în practică, ceea ce creează disfuncții în aplicare. Coloana din stânga reflectă algoritmul de dezvoltare al PÎ alcătuit din 17 pași și reflectat pe larg în subcapitolul 2.4.

Prima parte a modelului din coloana stângă comunică cu cea din dreapta—abordarea metodologică și ambele vizează procesul de formare/ dezvoltare a CC, acestea conturează *profilul absolventului* și vizează realizarea *finalităților educației* definite prin Codul Educației drept bază pentru învățarea pe tot parcursul vieții. Nu doar *atributele idealului educațional* trebuie să constituie profilul absolventului odată ce *finalitățile educației* sunt definite prin intermediul CC drept scopuri generale ale educației. Această perspectivă pornește de la accepția pe care S. Cristea o dă finalităților educației „proiectate prin *idealul educației* și prin *scopurile generale ale educației*” [9, p.13].

Astfel, modelul valorifică principiile de generare a PÎD, noile concepte și abordări privind învățarea și integralizarea pedagogică și a TCC definite din prisma formării/ dezvoltării competențelor de bază în sensul realizării atributelor generice ale idealului educațional conturat prin educația literară și lingvistică pentru literație și dialog intercultural, identitate, cetățenie democratică, mod sănătos de

viață, dezvoltare personală și planificarea carierei etc. Toate aceste reconstrucții propuse a fi operate la nivel de PÎ au ca obiectiv major realizarea unei educații de calitate și achiziționarea de către elev a finalităților educației prin formarea/ dezvoltarea CC stipulate prin Codul Educației.

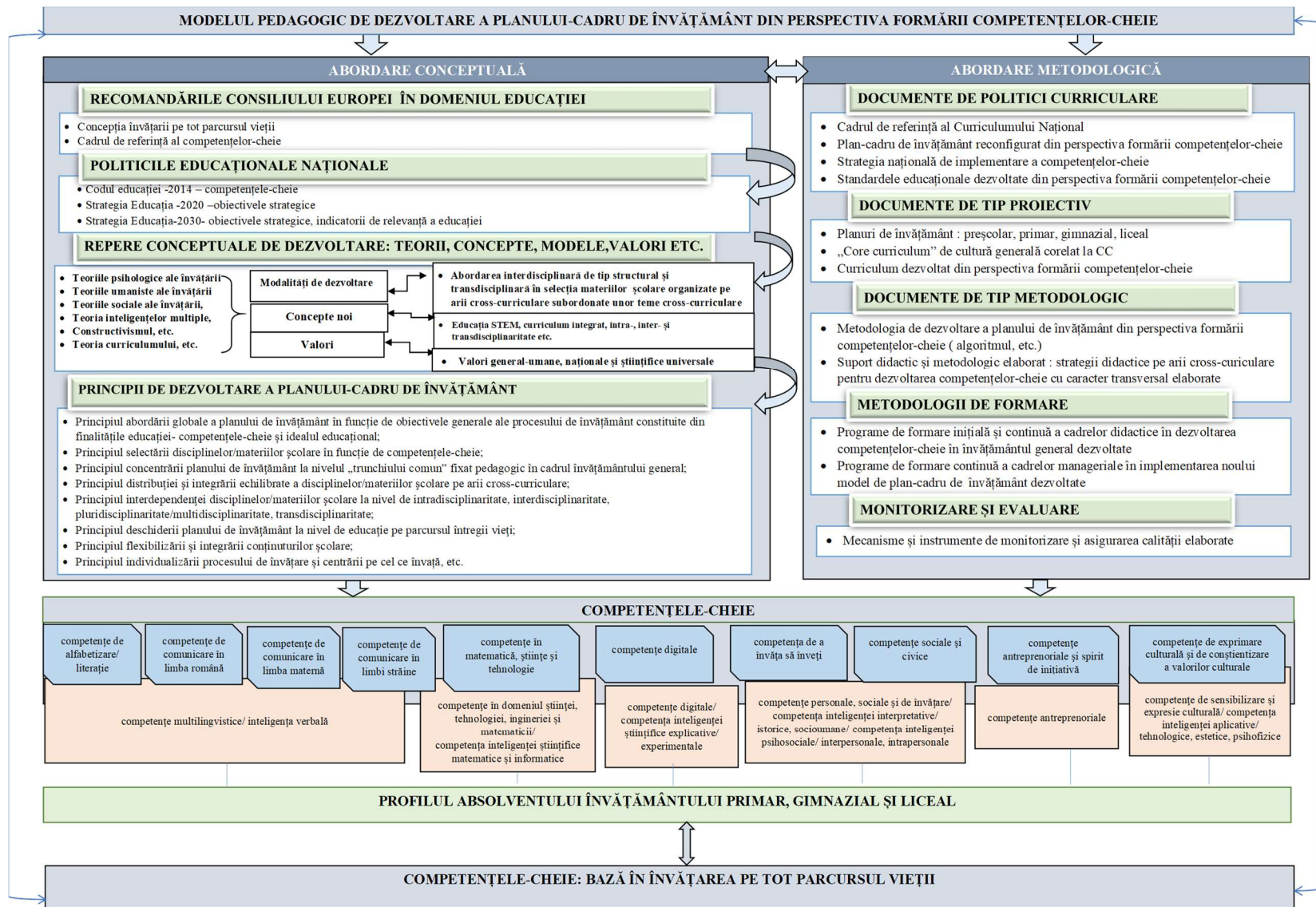
În cazul noului plan de învățământ, se are în vedere asocierea unor obiecte de studiu din același domeniu al cunoașterii: Științele (integrarea curriculumului pentru fizică, biologie și chimie) și integrarea acestora într-una și aceeași planificare a învățării pentru ciclurile curriculare a achizițiilor fundamentale (cl.I-a – II-a) de dezvoltare (cl. III-a- VI-a), de orientare și observare (cl.VII-a -IX-a).

Pentru ciclul curricular de aprofundare și specializare considerăm oportună construcția interdisciplinară a învățării care vizează integrarea cunoștințelor de bază situate la intersecția (conceptuală, normativă și metodologică) existentă între două științe (chimie-biologie) sau (istorie-geografie), iar pentru (fizică-astronomie) construcția intradisciplinară, care va viza integrarea cunoștințelor de bază ale mai multor ramuri ale științei de referință în structura didactică a disciplinei de învățământ care va păstra denumirea științei de referință.

Considerăm atât abordarea monodisciplinară în stabilirea trunchiului comun, cât și cea inter-și transdisciplinară prin integrarea unor discipline de învățământ în una singură și prin valorificarea temelor cross-curriculare, pot constitui criterii de dezvoltare a planului actual de învățământ care să asigure achiziționarea de către elevi a CC, creșterea eficienței și relevanței procesului de învățământ.

Competențele-cheie vizate central în model reflectă pe linia întâi taxonomia competențelor-cheie stipulate în Codul Educației [6, art.11], iar pe linia doi, competențele-cheie din Recomandarea Consiliului Europei din 2018 [25] și alăturat sunt prezentate cele șase competențe de bază apud S. Cristea[10, p.92] propuse pentru dezvoltarea pe verticala și orizontala PÎ prin corelarea CC competențelor specifice disciplinelor de studiu și nu numai.

Anume cele șase competențe de bază identificate de S. Cristea [ibidem, p.92] constituie obiective generale ale planului de învățământ și susțin la un nivel fundamental, construcția pedagogică a temelor cross-curriculare organizate după discipline cu domenii înrudite ale cunoașterii și pot fi realizate și dezvoltate pe verticala, orizontala și transversala planului de învățământ, desfășurat în cadrul unui ciclu complet de instruire școlară formală, cu caracter global și deschis, în perspectiva învățării pe tot parcursul vieții.

Figura 1. Modelul pedagogic de dezvoltare a planului-cadru de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie

Valorificarea PÎD a implicat acțiunea de conceptualizare și operaționalizare a acestuia în următoarele suporturi metodologice: programul de formare al cadrelor manageriale privind aplicarea PÎD, metodologia de formare, algoritmul de implementare a acestuia.

În același timp, elaborarea mecanismului a solicitat determinarea etapelor de lucru în procesul de dezvoltare a PÎ, care au fost concretizați într-un algoritm de lucru elaborat expres pentru aplicarea mecanismului. De asemenea, metodologia a presupus aplicarea criteriilor de analiză a PÎD proiectat, reflectate în capitolul 1 al prezentei cercetări, recomandate de A. Marga, ș.a. [13], precum și valorificarea taxonomiei CC, stipulate drept finalități ale educației conform Codului Educației, corelarea acestora la cele șase competențe de bază, apud S. Cristea [10], la temele cross-curriculare și modul de integrare a acestora în curriculum școlar, apud L. Ciolan [5], core curriculum, apud Vl. Guțu, [14], conceptului de timp, apud S. Panțuru [21] și C. Cucuș [12], conceptului de cicluri curriculare apud A. Marga, ș.a. [13], principiile de generare a PÎ, adaptate după S. Cristea [7], Vl. Guțu [14] ș.a. Așadar, metodologia de dezvoltare a PÎD se referă la dimensiunea procesuală a dezvoltării, care implică parcurgerea unui algoritm de lucru/ unor pași, prezentată și în figura 2.

Mecanismul și algoritmul de dezvoltare a PÎD preia componentele de structură propuse de autorul Vl. Guțu [14, pp.165-166] care sunt prezentate adaptat mai jos și care au generat structura noului model de PÎD.

Integrarea TCC/ CC preia modelul elaborat de R. Legendre la care face referință L. Ciolan [5, p.159] prin interdisciplinaritate centripetă pe care îl considerăm conceptual identic cu modelul satelizării propus de L. Ciolan [Ibidem, p. 127].

Pornind de la construcția interdisciplinară de tip structural pe care o transpune S. Cristea [10, p.83-84] în cadrul reconfigurării planului de învățământ și modelului de integrare a unor discipline apud Vl. Guțu [13, p.168], propunem construcția unor discipline integrate de învățământ prin integrarea lor în cadrul planului de învățământ prin fuzionarea unei sau mai multor discipline de învățământ în una singură. Acest tip de construcție îl propunem prin intermediul integrării următoarelor discipline de studiu: Limbă și literatură română + Literatură universală (cl. X-XII), (Fizică + Biologie + Chimie)- Științe (cl. I-IX); Matematică + Informatică (cl. I-XII); Istorie + Geografie (cl. IV-XII), (Educație artistică + Educație muzicală + Educație tehnologică = Arte și tehnologii (cl. I-XII).

Figura 2. Algoritm de lucru în dezvoltarea unui nou PÎ

Tabelul 1 prezintă un posibil PÎD cu menționarea competențelor specifice pentru unele discipline din TCCG precum: Arte și tehnologii și Educația fizică, Istorie și geografie.

Tabelul 1. Planul de învățământ dezvoltat din perspectiva formării competențelor-cheie

Aria cross-curriculară - Disciplina școlară	Învățământul primar				Învățământul gimnazial					Învățământul liceal			Competențe specifice și/sau cheie vizate	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII		
Curriculum formal														
Educație lingvistică și literară pentru literație și dialog intercultural														
Limba și literatura română	6	6	6	5	5	5	5	5	5				CCA CCN CCF	
L. și lit.rom. și lit. universală										4	4	4		
Limba străină I	2	2	2	2	2	2	2	2	2	4	4	4		
Limba străină II						2	2	2	2	2	2	2		
Opționale	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2		
Educație pentru științe, tehnologie, inginerie și matematică														
Matematică și informatică	4	4	4	4	4	4	4	4	4	2	2	2	CCAF CCNA	
Științe	1	1	1	2	2	4	4	4	4					
Curriculum diferențiat prin extensiune														
Tehnologia informației și comunicațiilor										2	2	2		
Biologie și chimie										2	2	2		
Fizică și astronomie										2	2	2		
Matematică și informatică										2	2	2		
Opționale	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2		
Educație pentru identitate, cetățenie democratică și drepturile omului														
Istorie și Geografie				2	2	2	2	2	2	2	2	2	Competențe specifice+ CCAF	
Opționale	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2		
Educație pentru arte și un mod sănătos de viață														
Arte și tehnologii	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	Competențe specifice + CCNA	
Educație fizică	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
Opționale	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	0-1	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2	1-2		
Educație pentru dezvoltare personală și orientare în carieră														
Curriculum nonformal / Educație pentru timpul liber														
Dezvoltare personală și orientare în carieră	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	CCNA	
Curriculum la decizia școlii	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2		
Număr minim de ore	18	18	20	20	21	22	24	24	24	25	25	25		
Număr maxim de ore	19	19	21	21	22	23	25	25	25	28	28	28		

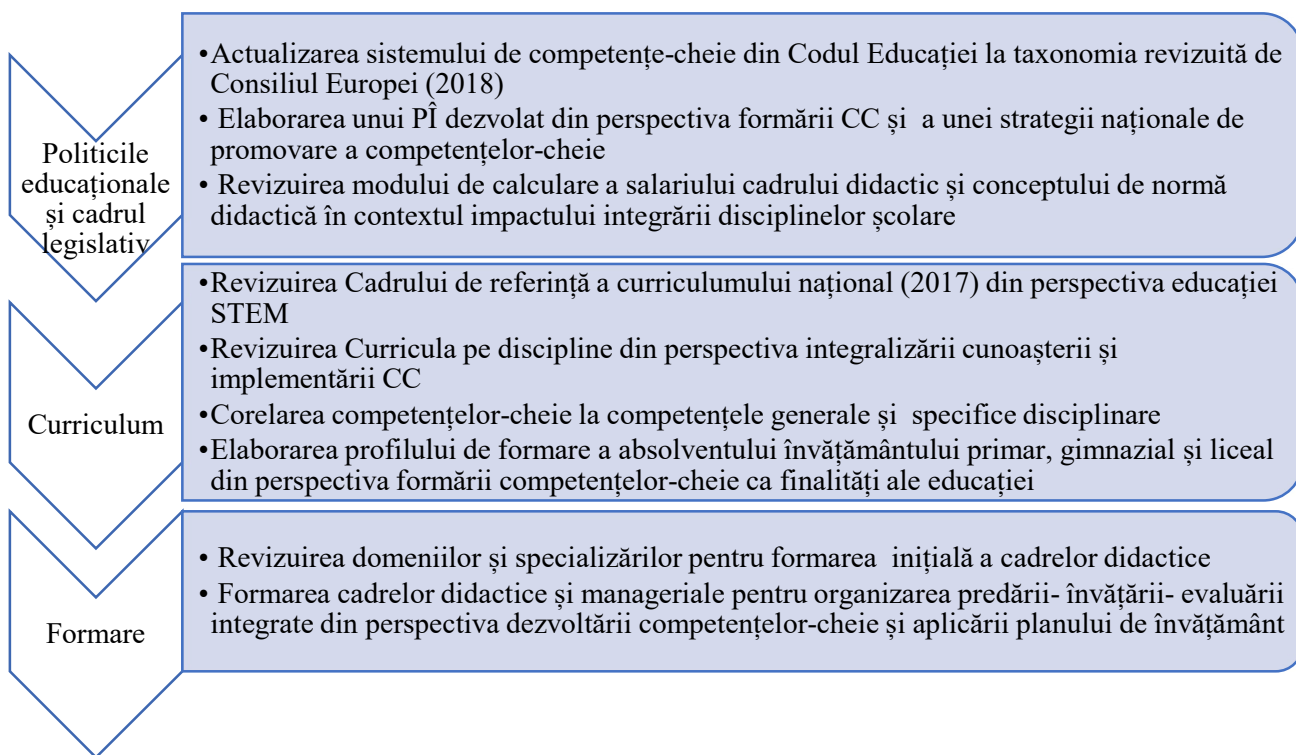
Semne convenționale utilizate: CCA- CC propriu-zise care au „acoperire” disciplinară în PÎ; CCN- CC transversale care nu au „acoperire” disciplinară în PÎ; CCAF- CC care au „acoperire” fragmentară de mai multe discipline școlare.

Astfel, este demonstrat faptul că procesul de dezvoltare a PÎ din perspectiva formării CC poate fi concretizat într-un produs curricular de tip inovativ– PÎD, care răspunde criteriilor de analiză evidențiate în teză în capitolul 2 și 3, acesta fiind analizat și din perspectiva respectării unei proporții echilibrate a timpului pentru instruire alocat în curriculumul de bază în comparație cu media UE și OCED (a se vedea Tabelul 2.5 din teză).

Planul de învățământ reflectat în Tabelul 1 reprezintă un produs original, văzut ca o alternativă a planului actual de învățământ, în care au fost valorificate ideile, conceptele și metodele expuse în cadrul conceptual al prezentei cercetări și care a fost supus dezbaterii, perfecționat ulterior și agreat finalmente de către managerii școlari implicați în experimentul pedagogic.

Cu toate acestea, pentru a anticipa eventuale dificultăți asociate implementării strategiei de integrare a două sau mai multe discipline școlare, a fost elaborat un mecanism și metodologia de aplicare care presupune tranziții graduale cu implicarea tuturor factorilor responsabili de la nivelul administrației publice centrale până la nivelul unității școlare la un interval de timp de implementare scurt (0-1an), mediu (3-5 ani), lung (10 și mai mulți ani). În acest sens propunem un mecanism de aplicare a acestuia care vizează nivelurile de intervenție pedagogică și instituțiile responsabile (de la nivelul administrației publice centrale până la nivelul unității școlare). În plan metodologic, acesta ar putea fi reprezentat grafic pe câteva niveluri de intervenție pedagogică pe care le vedem ca interdependente și care implică o consecutivitate ierarhică de acțiune, dar pe care din raționamentul economiei rezumatului va fi sumar și conceptual prezentat în figura de mai jos (a se vedea modelul în Tabelul 2.6. din teză).

Primul nivel de intervenție vizează acțiuni de schimbare în domeniul politicilor educaționale. Aici s-ar impune o serie de acțiuni care ar facilita implementarea competențelor-cheie în procesul de învățământ. Actualizarea taxonomiei competențelor-cheie conform ultimelor modificări realizate de Consiliul Europei este necesară, ținând cont de decizia de aderare la UE a Republicii Moldova și sistemul european de educație, precum și schimbări la nivel de curriculum și formarea cadrelor.

Figura 3. Nivelurile de intervenție pedagogică pentru aplicarea metodologiei de dezvoltare a PÎD

Programul de formare al cadrelor manageriale elaborat drept instrument al mecanismului de aplicare în practica educațională a PÎD (Anexa 12 din teză) a fost validat și acceptat pentru aplicare de către conducerea Universității de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău și aplicat în format hibrid cu activități sincrone și asincrone cu o selecție de trei module. Acesta a fost utilizat pentru experimentul de formare descris în capitolul următor.

În capitolul 3, intitulat **Demersuri experimentale de valorificare a modelului și metodologiei de dezvoltare a planului de învățământ**, este prezentat demersul de realizare a cercetării experimentale, care a implicat organizarea și desfășurarea experimentului pedagogic în patru etape: etapa de constatare, etapa de formare, etapa de control și experimentul de validare a modelului prin metoda evaluării prin expertiză.

Ipoteza de cercetare de la care am pornit în cercetarea experimentală a fost formulată astfel: dezvoltarea planului de învățământ din Republica Moldova din perspectiva competențelor-cheie este posibilă în condițiile când: va fi elaborat modelul pedagogic de dezvoltare a planului de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie, structurat în baza celor mai relevante concepte, teorii de dezvoltare curriculară; va fi elaborat algoritmul procesului de dezvoltare a planului de învățământ

din perspectiva formării competențelor-cheie; va fi elaborat un program de formare pentru managerii școlari în scopul pregătirii pentru valorificarea modelului planului de învățământ dezvoltat din perspectiva formării competențelor-cheie; vor fi formate cadre manageriale în scop de implicare în procesul de analiză a planului de învățământ dezvoltat din perspectiva formării competențelor-cheie.

În scopul realizării etapelor experimentului pedagogic a fost selectat un eșantion de cadre didactice și manageriale, care se prezintă în tabelul de mai jos.

Tabelul 2. Eșantionul experimentelor pedagogice

Etape	Cadre didactice	Cadre manageriale
1. Experimentul pedagogic de constatare	Grup 1a- 98 Grup 2- 48 Grup 3 – 81	Grup 1b- 18
2. Experimentul pedagogic de formare		Focus- grup 13 CM
3. Experimentul pedagogic de control		Focus- grup 13 CM
4. Experimentul de evaluare prin expertiză		Focus- grup 6 CM
Număr total de participanți	227	37

Experimentul de constatare a fost realizat în perioada august 2021- iunie 2022 și a implicat 227 cadre didactice și 18 cadre manageriale din învățământul general selectate după criteriul omogenității de nivel și compoziție, trei grupuri: Grup 1a- cadre didactice care predau diferite discipline de învățământ, Grup 2- cadre didactice care predau discipline din Aria Limbă și comunicare, Grup 1b- cadre manageriale din învățământul general, experți în domeniu și s-a realizat în două faze care au vizat: *determinarea conținuturilor vizate spre verificare și evidențierea contradicțiilor existente între posibilitățile teoriei și necesitățile practicii educaționale privind realizarea finalităților educaționale și identificarea oportunităților de dezvoltare a planului de învățământ din perspectiva formării CC.*

Metodele de cercetare aplicate la această etapă: metoda chestionarului (Anexa 3, 5, 6 din teză) și metoda statistică.

În rezultatul experimentului de constatare și prelucrării datelor (a se vedea fig. 3.1- 3.13 din teză) au fost formulate următoarele concluzii: atât cadrele didactice, cât și cele manageriale percep corect rolul și ponderea majoră a formării CC în vederea pregătirii elevilor pentru viață, acestea însă nu conștientizează deocamdată necesitatea includerii finalităților educației și în PÎ. Cadrele didactice și cadrele manageriale au confirmat validitatea direcțiilor de dezvoltare a unui nou model de plan din

perspectiva formării CC, și anume, revizuirea numărului de ore alocate fiecărei discipline de studiu, redenumirea ariilor curriculare conform CC și integrarea unor module/ arii noi, stabilirea componentei de bază și flexibilizarea învățării în alte componente ale PÎ. Atât cadrele didactice cât și cele manageriale au confirmat necesitatea unui program de formare în vederea pregătirii lor pentru implementarea CC în procesul de învățământ, precum și nevoia de elaborare a unor ghiduri de reconfigurare a învățării din această perspectivă în vederea formării CC la elevi.

Experimentul pedagogic de formare a implicat 16 cadre manageriale din cadrul programului de formare a cadrelor manageriale a Universității de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău, a fost realizat pe parcursul lunii iunie 2022 și a urmărit realizarea obiectivului șase al prezentei cercetări și anume *validarea experimentală a programului de formare și metodologiei de aplicare a acestuia*.

Programul de formare (Anexa 12 din teză) a fost validat și acceptat pentru aplicare de către conducerea Universității de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău, fiind aplicat în format hibrid cu activități sincrone și asincrone cu o selecție de trei module, după cum urmează: *Modulul I. Cadrul normativ european și național de politici publice privind competențele-cheie, Modulul II. Planul - cadru de învățământ vs. competențele-cheie, Modulul III. Strategii de dezvoltare a planului cadru de învățământ la nivelul unității de învățământ*.

Scopul programului: dezvoltarea competențelor profesionale ale cadrelor manageriale de analiză critică a documentelor naționale de politică curriculară, inclusiv a planului de învățământ și de implementare la nivelul unității de învățământ a planului de învățământ dezvoltat din perspectiva formării competențelor cheie ale elevilor. Acest scop a fost urmărit prin realizarea următoarelor **obiective:** sensibilizarea cadrelor manageriale cu privire la nevoia de racordare a procesului educațional la tendințele europene și finalitățile educației asociate dezvoltării la elevi a competențelor-cheie; valorificarea valențelor formative ale modelului pilot de PÎD; sporirea gradului de conștientizare și asumare de către cadrele manageriale a rolului leadership-ului autentic în vederea obținerii relevanței și calității procesului educațional; dezvoltarea competențelor de management al resurselor umane în vederea creșterii culturii instituționale colaborative a cadrelor didactice.

Competența vizată: valorificarea la nivelul unității de învățământ a planului de învățământ dezvoltat din perspectiva formării competențelor-cheie ale elevilor.

La etapa experimentului de control au fost implicate 16 cadre manageriale participante la experimentul de formare (a se vedea Anexa 10 din teză).

La etapa dată au fost aplicate următoarele metode de cercetare experimentală: metoda chestionarului- chestionar de evaluare inițială (Anexa 7 din teză) și de evaluare finală (Anexa 8 din teză), metoda statistică.

Chestionarele aplicate au servit drept instrumente de colectare a datelor pentru a verifica impactul experimentului de formare: au fost efectuate măsurări, realizate comparații și interpretări, rezultatele au fost prelucrate statistic și adunate argumente în favoarea acceptării ipotezei cercetării. Cadrele manageriale din grupul de control au completat un chestionar de evaluare inițială (a se vedea Anexa 10 din teză), iar rezultatele acestuia pot fi accesate sintetizat în tabelele 3.2., 3.4 și figurile 3.15- 3.18 din teză, cât și detaliat în anexe (a se vedea Anexa 11 din teză). Rezultatele respondenților din grupul experimental (a se vedea Anexa 11 din teză) au fost analizate din perspectiva impactului demersului formativ al strategiilor de formare aplicate în cadrul experimentului de formare și formulate interpretări în raport cu obiectivele prezentei cercetări.

Prin urmare, rezultatele respondenților din grupul experimental, analizate prin comparație și contrast cu grupul de control, permit formularea următoarelor constatări și concluzii: experimentul de formare a evidențiat relevanța strategiei de formare și metodologiei de aplicare a acestuia pentru cadrele manageriale care aplică PÎ la nivelul unității școlare; rezultatele indică nevoia cadrelor manageriale pentru formare continuă în contextul implementării unui model de PÎD; experimentul de formare a identificat direcții principale de acțiune în contextul promovării leadership-ului autentic la nivelul unității de învățământ în procesul de implementare a PÎD; cadrele manageriale au identificat câteva direcții de îmbunătățire valorificate în modelul pedagogic de dezvoltare a PÎD.

La etapa **experimentului de validare a metodologiei de dezvoltare a PÎD** au participat un focus-grup de 6 cadre manageriale selectați ca experți, cărora li s-a propus să utilizeze judecata expertă în aprecierea modelului de PÎD și li s-a cerut să analizeze produsul în baza unui *sistem de criterii de analiză*. Sistemul de criterii de evaluare utilizate în procesul de dezvoltare a PÎD în prezenta cercetare a avut la bază modelul constructivist de evaluare a curriculumului școlar proiectat, elucidat de autorul I. Achiri [1, pp. 38-45] și I. Achiri, N. Bucun ș.a. [3, pp.13-27], Vl. Guțu și I. Achiri [15] care se prezintă pe larg în tabelul 3.5 din teză și se prezintă sumar astfel: *criteriul conformității, adeziunii, relevanței, pertinentei, coerenței, aplicabilității, eficienței interne, fezabilității și eficacității externe*.

Experimentul de validare a vizat *validarea mecanismului de dezvoltare a PÎD și a algoritmului de dezvoltare, modelului de PÎD și a mecanismului de implementare*.

Metodele de cercetare experimentală: metoda focus-grup, metoda evaluării prin expertiză: expertiza individuală, expertiza morfologică, metoda rating-ului, analiza comparată, analiza de context, analiza de conținut, matricea de asociere etc.

În cadrul acestei etape a experimentului au fost utilizate următoarele modalități de expertiză în baza algoritmului prezentat mai jos, adaptat după autorii P. Lisievici [20], I. Achiri. ș.a. [1, 3], Vl. Guțu, N. Bucun, L. Pogolșa ș.a.[4, p.178-179 și L. Pogolșa [22, p.185]: 1) organizatorul expertizei (autorul prezentei cercetări) a prezentat fiecărui expert informația despre scopul acestei acțiuni și instrumentul de evaluare care include grila de evaluare, și contextul aplicării acestuia (a se vedea Anexa 13 din teză); 2) fiecare expert practician a realizat independent sarcina propusă; 3) organizatorul expertizei a acumulat rezultatele experților practicieni și reflectat punctajul individual acordat de către experții practicieni (a se vedea Tabelul 3.4 din teză); 4) organizatorul expertizei a prelucrat datele și formulat concluzia experților, generalizat argumentele; 5) rezultatele prelucrării datelor și generalizării au fost comunicate grupului de experți; 6) experții au avut posibilitatea să-și argumenteze punctul de vedere, dacă au o altă părere decât cea colectiv generalizată.

În baza analizei rezultatelor evaluării planului de învățământ dezvoltat din perspectiva formării CC, putem formula următoarele constatări: cadrele manageriale agreează integralizarea și apreciază conținuturile instruirii proiectate în plan care sunt în mare măsură relevante în raport cu scopul și obiectivele generale ale învățământului actual.

Rezultatele interpretării datelor colectate în cadrul **experimentului de constatare** au confirmat ipoteza cercetării–necesitatea elaborării unor fundamente pedagogice pentru dezvoltarea PÎ, programului de formare și a unui mecanism de realizare a planului de învățământ dezvoltat din perspectiva competențelor-cheie, precum și a unei metodologii de aplicare a acestuia la nivelul instituției de învățământ.

Totodată, realizarea **experimentului de formare** a demonstrat justetea algoritmului elaborat pentru validarea programului de formare și metodologia de aplicare a acestuia.

Rezultatele **experimentului de control și validare** prin intermediul metodei expertizei statice au contribuit la îmbunătățirea modelului planului de învățământ dezvoltat și a validat aplicabilitatea acestuia din perspectiva realizării finalităților educaționale.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea realizată la tema *Dezvoltarea planului cadru de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie* a vizat una dintre problemele actuale ale educației privind eficientizarea procesului de învățământ, prin reconfigurarea proiectării învățării în planul de învățământ din perspectiva competențelor-cheie. Studiul s-a axat pe analiza situației în domeniul temei de cercetare, a tendințelor de dezvoltare a educației și formării, prin raportare la alte planuri și modalități de proiectare a învățării, pe determinarea bazelor teoretice și metodologice de dezvoltare a PÎ și a finalizat cu o paradigmă de re-conceptualizare a planului de învățământ din perspectiva competențelor-cheie și a instrumentelor conexe de aplicare a acestora.

Analiza, sinteza și interpretarea bazelor teoretice și a rezultatelor cercetării experimentale cu privire la dezvoltarea planului-cadru de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie a confirmat scopul cercetării prin realizarea obiectivelor preconizate. Constatările sintetizate în elaborarea cadrului analitic, dezvoltările la nivel teoretic și metodologic al cercetării permit formularea următoarelor concluzii generale:

1. Analiza tendințelor actuale de reconfigurare a învățării în documentele de politici educaționale prin planul de învățământ, curriculum școlar spre formarea de competențe-cheie necesare elevului în viață, evidențierea problemelor existente în actualul plan-cadru de învățământ, elucidarea posibilităților teoretice și metodologice de reconstrucție a învățării în planul de învățământ în vederea orientării procesului educațional spre formarea competențelor-cheie reprezintă argumentele de bază pentru reconstrucția acestuia în conformitate cu finalitățile proiectate la nivel de sistem și proces de învățământ.
2. Reperete teoretice și metodologice elaborate și sintetizate în cadrul prezentei cercetări au condus la proiectarea concepției de autor și a modelului pedagogic pentru dezvoltarea planului-cadru de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie care se înscriu pe linia acțiunilor de dezvoltare curriculară și de proiectare globală a conținuturilor instruirii, având ca scop eficientizarea și creșterea relevanței învățării, ca proces și produs, prin integralizarea unor conținuturi și înzestrarea elevilor cu un sistem de competențe-cheie solicitat în societatea contemporană.
3. Cercetarea realizată la tema *Dezvoltarea planului cadru de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie* a vizat soluționarea unei probleme importante și de actualitate pentru sistemul și procesul actual de învățământ din Republica Moldova, aflat în proces de

schimbare și dezvoltare, iar pentru soluționarea acestora au fost elaborate următoarele produse științifice *inovatoare*: paradigma de dezvoltare a PÎ, mecanismul și algoritmul de dezvoltare a PÎD, modelul PÎD din perspectiva formării competențelor-cheie, și mecanismul de implementare a PÎD, inclusiv programul de formare a managerilor școlari privind aplicarea PÎD.

4. Reconfigurarea procesului educațional spre formarea competențelor-cheie, prin dezvoltarea planului de învățământ din aceeași perspectivă, a implicat identificarea și valorificarea unor noi principii, concepte și modalități de dezvoltare a procesului învățării, cum ar fi: selectarea de noi principii și metode de generare a dezvoltării planului de învățământ, elaborarea paradigmei de dezvoltare a planului de învățământ, corelarea învățării la procesul de formare de competențe-cheie, integrarea conținuturilor instruirii, elaborarea unui algoritm și a metodologiei de formare a cadrelor manageriale pentru dezvoltarea ofertei educaționale din perspectiva formării competențelor-cheie ș.a.
5. Dezvoltarea planului-cadru de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie reprezintă un proces complex și de durată care necesită o concepție privind dezvoltarea și o fundamentare științifică a modalităților de dezvoltare în vederea continuării reformelor în educație, printr-o altfel de reconfigurare a învățării în PÎ, valorificând noi concepte și metode (temele cross-curriculare, educația STEM Ș.A.) iar acest fapt permite avansarea sistemului de învățământ din Moldova pe calea dezvoltărilor curriculare, prin abordarea inter- și transdisciplinară a învățării, în vederea favorizării procesului de implementare a competențelor-cheie în învățământul general.
6. Dezvoltarea planului de învățământ din perspectiva competențelor-cheie presupune o serie de intervenții pedagogice la nivel de formarea inițială și continuă ce necesită investiții majore externe în educație și valorificarea resurselor umane și materiale din interiorul sistemului, inclusiv prin atragerea și formarea unei noi generații de cadre didactice care au promovat cursuri de formare continuă din perspectiva educației STEM, noilor arii cross-curriculare pe discipline înrudite.
7. Aplicarea paradigmei de dezvoltare a planului de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie presupune o serie de modernizări și dezvoltări curriculare la nivelul întregului sistem și proces de învățământ, care depășește cadrul prezentei cercetări realizate la nivelul învățământului general, dar care se încadrează armonios în concepția învățării pe tot

parcursul vieții, implicând alte dezvoltări teoretice și metodologice la celelalte niveluri ale învățământului din Republica Moldova, inclusiv cel superior.

Astfel, problema științifică soluționată prin prezenta cercetare este confirmată prin elaborarea paradigmei / reperelor teoretice și metodologice de dezvoltare a unui nou plan de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie, fapt ce demonstrează realizarea deplină a scopului și a obiectivelor investigației.

În consens cu aceste concluzii generale rezultate din investigația realizată în aspect teoretic și metodologic la tema de cercetare *Dezvoltarea planului cadru de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie*, formulăm următoarele recomandări:

a) La nivel de Ministerul Educației și Cercetării:

Ministerul de resort poate să utilizeze rezultatele teoretice și aplicative ale prezentei cercetări în procesul de reformare a planului-cadru de învățământ în vederea racordării acestuia la finalitățile procesului educațional proiectate în Codul Educației [135], conform Recomandării Consiliului Europei din 2018 [158] cu privire la competențele-cheie necesare de format-evaluat prin procesul de învățământ, precum și la elaborarea unei strategii naționale de promovare și implementare a competențelor-cheie în învățământul din Republica Moldova.

b) La nivelul instituțiilor de formare inițială și continuă:

Se recomandă reorganizarea specializărilor propuse pentru formarea inițială a cadrelor didactice și dezvoltarea profesională a managerilor școlari în cheia educației STEM, a instruirii bazată pe formarea competențelor-cheie, cu includerea unor module de predare-învățare integrată a disciplinelor de învățământ, bazată pe abordarea inter- și transdisciplinară a conținuturilor învățării.

c) La nivelul conectorilor de curriculum/ plan de învățământ:

A valorifica și utiliza rezultatele teoretice și aplicative ale cercetării (paradigma dezvoltării planului-cadru de învățământ, instrumentele de aplicare (algoritmul de dezvoltare, programul de formare, criteriile de distribuție a timpului pentru instruire, ariile curriculare reformulate în conformitate cu profilului absolventului din perspectiva formării competențelor-cheie, nivelurile și descriptorii de performanță pentru competențele-cheie) în dezvoltarea curriculumului școlar.

d) La nivelul instituțiilor de cercetare:

Instituțiile de cercetare aflate sub egida ministerului de resort vor putea constitui grupuri de lucru pentru aplicarea reperelor metodologice privind reconfigurarea procesului educațional din perspectiva formării competențelor-cheie (la treapta primară, gimnazială și liceală), elaborarea unor

ghiduri metodologice și strategii didactice aferente unui program de formare din aceeași perspectivă pentru cadrele didactice.

Totodată, recunoscând limitele prezentei cercetări în raport cu tema foarte largă și complexă, subliniem că lucrarea de față creează deschideri pentru dezvoltarea altor cercetări care să vizeze posibilitățile de dezvoltare a planurilor de învățământ pentru următoarele categorii de instituții în care se realizează educația școlară: învățământul în limbile minorităților naționale, învățământul pentru clasele bilingve, programul educațional “Pas cu pas”, învățământul special, profilul artistic, sportiv etc.

BIBLIOGRAFIE

1. ACHIRI, I. Modelul constructivist de evaluare a curriculumului proiectat. În: Curriculumul școlar: provocări și oportunități de dezvoltare. Materialele conferinței științifice internaționale 7–8 decembrie 2018, Chișinău, Republica Moldova: Institutul de Științe ale Educației, 2018, pp.38-45. ISBN 978-9975-48.
2. ACHIRI, I., FRANȚUZAN, L., BOCANCEA, V. et al. Modele de reconfigurare a procesului de învățare: Aria curriculară: Matematică și științe: Ghid metodologic. Coord.: L. Franțuzan. Chișinău: Institutul de Științe ale Educației, Print-Caro SRL, 2022, 92 p. ISBN 978-9975-56-977-4.
3. ACHIRI, I., BUCUN, N., CRUDU, V., et al. ; (coord.) POGOLȘA, L., BUCUN, N., CRUDU, V. Evaluarea curriculumului național în învățământul general: Studiu. Chișinău: IȘE, Tipografia Print-Caro SRL, 2018, 669p. ISBN 978-9975-56-589-9.
4. BUCUN, N., GUȚU, VI., GHICOV, A. et al. Evaluarea curriculumului școlar: Ghid metodologic. Coord.: Lilia Pogolșa, Valentin Crudu; Chișinău: Lyceum. Inst. de Științe ale Educației, 2017 (F.E.-P. “Tipografia Centrală”). – 76 p. ISBN 978-9975-56-589-9.
5. CIOLAN, L. Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar. Iași: Polirom, 2008. ISBN 978-973-46-1034-1.
6. Codul Educației al Republicii Moldova, nr. 152 din 17.07.2014. [citat 08.07.2020]. Disponibil: <https://mecc.gov.md/ro/content/codul-educatiei-0>.
7. CRISTEA, S. Dicționar enciclopedic de pedagogie. București: Editura Didactica Publishing House, 2015. ISBN: 9786066832953.
8. CRISTEA, S. Calitate și relevanță în educație. În: Didactica Pro, nr.5-6, (97-100), 2016. p.97
9. CRISTEA, S. Finalitățile educației. vol.3, București: Didactica Publishing House, 2016. ISBN 5948489355134.
10. CRISTEA, S. Conținuturile instruirii/ Procesului de învățământ. București: Didactica Publishing House, 2018, 138p. ISBN 5948489358272.
11. CRISTEA S. Educația STEM. În: Didactica Pro, nr.1(119)2020, pp.54-56. ISSN 1810-6455.
12. CUCOȘ, C. Timp și temporalitate în educație, Iași: Polirom, 2002. ISBN: 973-681-105-0.
13. GEORGESCU, D., CRIȘAN, Al., CERCHEZ, M., ș.a. Curriculum național. Planul-cadru de învățământ pentru învățământul preuniversitar. Ministerul Educației Naționale, București: Editura Trithermius, 1998.

14. GUȚU, VI., Curriculum educațional: Cercetare. Dezvoltare. Optimizare, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău: CEP USM, 2014. 230 p. ISBN 978-9975-71-526-3.
15. GUȚU VI., ACHIRI, I. Evaluarea curriculumului școlar. Ghid metodologic. Chișinău: „Print-Caro” SRL, 2009. 36 p. ISBN 9789975404464.
16. HADÎRCĂ, M. Un nou model de curriculum pentru o calitate superioară în educație. În Didactica Pro, nr.5-6,2016. pp.3-6
17. HADÎRCĂ, M., (VIVDICI) ȚÎBULEAC, A. **Reconstrucția planului de învățământ în perspectiva implementării competențelor-cheie în procesul educațional. În: Univers Pedagogic Nr.1(77) 2023. pp.25-32. ISSN 1811-5470.**
18. HADÎRCĂ, M., VIVDICI, A., **Societal Trends and Challenges for the Transformation of Education in a Learning Society In: Jagielska, K., Łukasik, J.M., Piķula N.G., Areas of scientific research among young academics. Scientific writing workshops and doctoral students’ development, Krakow, Polonia, ISBN: 978-83-66812-45-1.**
19. Hotărâre nr.114 din 07.03.2023 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare “Educația 2030” și a Programului de implementare a acesteia pentru anii 2023-2025. In: Monitorul oficial al Republicii Moldova Nr.134-137, art.289.
20. LISIEVICI, P., Evaluarea în învățământ. Teorie, practică, instrumente. București: Aramis, 2002. ISBN 973-8294-63-0
21. PANȚURU, S., NICULESCU, R.M.,VOINEA, M.ș.a. Fundamentele pedagogiei: teoria și metodologia curriculum-ului: aspecte de management al curriculum-ului. Brașov: Editura Universității Transilvania, 2008. p.145. ISBN 978-973-598-3.
22. POGOLȘA, L., Teoria și praxiologia managementului curriculumului. Chișinău: Lyceum, 2013. 368 p. ISBN 978-9975-4394-7-3.
23. POGOLȘA, L., BUCUN, N., GUȚU, VI., et al., Evaluarea curriculumului școlar - perspectivă de modernizare. Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Științe ale Educației, Chișinău: Tipografia Print-Caro SRL, 2009. 789 p. ISBN 978-9975-4069-4-9.
24. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006/962/EC). [citât 20.01.2020]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2006.394.01.0010.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2006%3A394%3ATOC
25. Recomandarea Consiliului din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții. [citât 20.01.2020]. Disponibil: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN) accesat la 22.09.2020.
26. ȚÎBULEAC, A. **Modelul de reconfigurare a planului de învățământ. În: Paradigma de reconfigurare a procesului de învățare. Chișinău, Institutul de Științe ale Educației, 2021. pp.127-144. ISBN 978-9975-48-193-9.**
27. ȚÎBULEAC, A. **Curriculum development paradigm in the context of societal challenges. În: Literary Discourse today. Dialogue and Multiculturalism. Section: Communication, Journalism, Education Sciences, Psychology and Sociology Edited by: The Alpha Institute for Multicultural Studies Moldovei Street, 8 540522, Țirgu Mureș, România Arhipelag XXI Press, Volumul nr.10/2022. 10-12 decembrie 2022. <http://asociatia-alpha.ro/ldmd/10-2022/LDMD-10%20Comm-d.pdf> ISBN: 978-606-8624-02-0.**

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTOAREI LA TEMA TEZEI

1. Cărți de specialitate (monografii colective)

1. ȚÎBULEAC - VIVDICI A. Strategii de formare a competenței-cheie a învăța să înveți În: CALLO T., HADÎRCĂ M., BĂLICI V., (et al.) Repere metodologice de reconfigurare a învățării. Aria curriculară Limbă și Comunicare. UPSC „I. Creangă”, Chișinău: 2022 (CGP UPSC), 159 p. pp. 68-81. pp.135-139.ISBN 978-9975-46-664-6.

2. ȚÎBULEAC, A. Modelul de reconfigurare a planului de învățământ. În: BĂLICI V., HADÎRCĂ M., CALLO T., (et al.) Paradigma de reconfigurare a procesului de învățare. IȘE, 2021. CZU 373.091 pp. 127-144. ISBN 978-9975-48-193-9.

3. HADÎRCĂ, M., VIVDICI, A. Societal Trends and Challenges for the Transformation of Education in a Learning Society În: Jagielska, K., Łukasik, J.M., Pięka N.G., Areas of scientific research among young academics. Scientific writing workshops and doctoral students' development, Kraków: SCRIPTUM, pp. 85-95. https://isszp.up.krakow.pl/wp-content/uploads/sites/13/2021/10/biss_16_e-book2.pdf ISBN: 978-83-66812-45-1.

4. VIVDICI, A. Global trends and local challenges in Curriculum Framework Timetable Development from the perspective of key competences (comparative analysis) În: Jagielska, K., Łukasik, J.M., Pięka N.G., Areas of scientific research among young academics. Scientific writing workshops and doctoral students' development, Kraków: SCRIPTUM, pp. 127-150. https://isszp.up.krakow.pl/wp-content/uploads/sites/13/2021/10/biss_16_e-book2.pdf ISBN: 978-83-66812-45-1.

2. Articole în reviste din Registrul Național al revistelor de profil

5. HADÎRCĂ, M., (VIVDICI) ȚÎBULEAC, A. Reconstrucția planului de învățământ în perspectiva implementării competențelor-cheie în procesul educațional. În: Unvers Pedagogic Nr.1/ 77 2023, pp. 25-32, <https://doi.org/10.52387/1811-5470.2023.1.03> CZU: 37.091.214(478) ISSN 1811-5470. Categoria B

6. HADÎRCĂ, M. (VIVDICI) ȚÎBULEAC, A. Tendințe globale în educație și impactul lor asupra dezvoltării învățământului din Republica Moldova. În: Acta et Commentationes Sciences of Education. 2021, 1(23) doi: 10.36120/2587-3636.v23i1.97-105 https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/97-105_3.pdf Categoria B

7. VIVDICI, A. Paradigma didacticii disciplinelor opționale din perspectiva realizării nevoilor individuale ale elevilor în învățământul general. În: Revista Didactica Pro, revistă de teorie și practică educațională. 2019, nr. 6(118) pp. 39-42 DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.3583323> https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/39-42_34.pdf ISSN 1810-6455. Categoria B

8. VIVDICI, A. Dezvoltarea gândirii critice– imperativ al profesorului secolului al XXI-lea. În: Revista Didactica Pro, revistă de teorie și practică educațională. 2017, nr. 2(102), pp. 40-46. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/40-46_3.pdf ISSN 1810-6455. Categoria B

9. VIVDICI, A. Managementul educațional participativ– un imperativ al leadershipului educațional. În: Revista Didactica Pro, revistă de teorie și practică educațională. 2017, nr. 1(101), pp. 14-17. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/14-17_20.pdf ISSN 1810-6455. Categoria B

3. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

1. ȚÎBULEAC, A. Strategii didactice de reconfigurare a procesului de predare-învățare la aria curriculară Limbă și comunicare din perspectiva formării competențelor-cheie În: *Materialele Conferinței Științifice Naționale cu participare Internațională, Educația de calitate în contextul provocărilor societale*, din 21 octombrie 2022, UPS „I. Creangă”, ICTT. Chișinău:

2022, p. 116-126. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-107-114_0.pdf ISBN 978-9975-46-638-7.

2. ȚÎBULEAC, A. Curriculum development paradigm in the context of societal challenges. În: *Literary Discourse today. Dialogue and Multiculturalism. Section: Communication, Journalism, Education Sciences, Psychology and Sociology* Edited by: The Alpha Institute for Multicultural Studies Moldovei Street, 8 540522, Tîrgu Mureș, România Arhipelag XXI Press, Volumul nr.10/2022. 10-12 decembrie 2022. <http://asociatia-alpha.ro/ldmd/10-2022/LDMD-10%20Comm-d.pdf> ISBN: 978-606-8624-02-0.

3. VIVDICI (ȚÎBULEAC), A. A învăța să înveți pentru o societate a cunoașterii. În: *Materialele conferinței științifice internaționale: Educația: factor primordial în dezvoltarea societății*. 9 octombrie 2020, Chișinău. Institutul de Științe ale Educației, 2020 https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/457-463.pdf ISBN 978-9975-48-178-6.

4. VIVDICI, A. Politicile curriculare și alfabetizarea funcțională a elevilor de clasa a IX-a la limba și literatura română. În: *Materialele Conferinței științifice internaționale: Curriculumul școlar: provocări și oportunități de dezvoltare*. 7-8 decembrie 2018, Chișinău. Republica Moldova: Institutul de Științe ale Educației, 2018, pp. 314-321. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/314-321.pdf ISBN 978-9975-48.

5. ȚÎBULEAC, A. Învățarea în bază de proiecte: metodă de formare a competențelor – cheie În: *"Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice" Metodologii de învățare eficientă în contextul noilor provocări societale*, IȘE, Chișinău, Moldova, 26 februarie 2021, CZU: 37.01 https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/109-114_24.pdf ISBN: 978-9975-76-323-3

6. VIVDICI, A. Învățarea transdisciplinară în societatea cunoașterii În: *Materialele conferinței științifice „Dezvoltare economică și cercetare”*. 18-19 martie 2021, Chișinău, Republica Moldova: Universitatea Cooperatist - Comercială din Moldova, 2021, pp. 314-321. CZU: 37.015 https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/p-314-321.pdf ISBN 978-9975-81-058-6.

7. VIVDICI, A. Didactica limbii și literaturii române din perspectiva alfabetizării funcționale. În: *Materialele Conferinței Republicane a Cadrelor Didactice Didactica științelor filologice*. Vol. 3, 1-2 martie 2019, Chișinău, Republica Moldova: Universitatea de Stat din Tiraspol, 2019. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/148-156_1.pdf ISBN 978-9975-76-270-0.

4. Alte lucrări și realizări specifice diferitor domenii științifice

1. VIVDICI, A. (cap.) Relevanța politicilor educaționale pentru rezultatele evaluărilor naționale și internaționale ale elevilor În: BEZEDE, R., TERZI-BARBĂROȘIE D., VIVDICI A., et al. *Modernizarea învățământului din Republica Moldova: Studii de politici educaționale elaborate în baza rezultatelor PISA 2015; resp. ed. A. Corețchi.- Chișinău: S.n., 2018, Tipografia Lexon-Prim- 308p. ISBN 978-9975-139-56-4. pp.164-250*

ADNOTARE

Date de identificare: Țibuleac Ana, Dezvoltarea planului-cadru de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie, teză de doctor în științe ale educației, Chișinău, 2023.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 168 de titluri, 13 anexe, 174 pagini de text de bază (până la Bibliografie), 31 de figuri, 18 tabele, rezultatele obținute sunt publicate în 17 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: educație, învățare, plan de învățământ, discipline de învățământ, finalități educaționale, integralizare pedagogică, principii pedagogice, profilul absolventului, trunchi comun de cultură generală, competență-cheie, inter- și transdisciplinaritate, teme cross-curriculare, curriculum, program de formare, manageri școlari.

Scopul cercetării: determinarea fundamentelor teoretice și metodologice de reconceptualizare a planului de învățământ, elaborarea modelului pedagogic și a metodologiei de dezvoltare a acestuia din perspectiva formării competențelor-cheie și a instrumentelor conexe de implementare eficace a acestuia.

Obiectivele cercetării: 1) analiza comparativă a planului actual de învățământ din perspectiva tendințelor de inovare a educației și a modelelor de reconfigurare a învățării în contextul societății contemporane; 2) determinarea reperelor teoretice și metodologice pentru conceptualizarea paradigmei de dezvoltare a planului de învățământ din perspectiva competențelor-cheie; 3) elaborarea modelului pedagogic de dezvoltare a planului-cadru de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie și a algoritmului de implementare a acestuia; 4) elaborarea și implementarea programului de formare a managerilor școlari în contextul implementării planului-cadru la nivelul instituției de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie; 5) valorificarea experimentală a programului de formare, a algoritmului și a metodologiei de formare a managerilor școlari în contextul implementării planului-cadru la nivelul instituției de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie ale elevilor.

Noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor cercetării constă în: determinarea reperelor teoretice și metodologice pentru dezvoltarea planului-cadru de învățământ, elaborarea instrumentelor aferente metodologiei de dezvoltare a planului-cadru de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie și valorificarea acestora în practica de formare a managerilor școlari din învățământul general.

Rezultatele teoretice și practice care au contribuit la soluționarea problemei științifice rezidă în: modelul pedagogic de dezvoltare a planului de învățământ din perspectiva pedagogiei competențelor și metodologia de implementare a acestuia în învățământul general.

Semnificația teoretică a cercetării realizate constă în: argumentarea necesității dezvoltării actualului plan de învățământ în vederea racordării la finalitățile educației și exigențele sociale, analiza comparativă a acestuia cu alte planuri de învățământ și conceptualizarea fundamentelor teoretice și metodologice ale dezvoltării planului-cadru de învățământ din perspectiva formării competențelor-cheie.

Valoarea aplicativă a cercetării: mecanismul de implementare a modelului pedagogic elaborat; nivelurile de intervenție pedagogică pentru aplicarea noului plan de învățământ; instrumente de validare experimentală a algoritmului de elaborare și modelului planului de învățământ dezvoltat din perspectiva formării competențelor-cheie; programul de formare a managerilor școlari privind implementarea planului de învățământ dezvoltat.

Implementarea rezultatelor științifice: Cercetarea experimentală s-a desfășurat în cadrul Universității de Stat din Tiraspol (cu sediul la Chișinău). Rezultatele științifice au fost publicate în 5 articole, categoria B, 7 articole în materialele conferințelor științifice și 4 capitole în monografiile colective: 2 publicate în Republica Moldova și 2 în Polonia, 1 capitol într-o culegere de studii.

АННОТАЦИЯ

Идентификационные данные: Ана Цыбуляк, Разработка учебного плана с точки зрения формирования ключевых компетенций, докторская диссертация в области педагогических наук, Кишинев, 2023.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 168 наименований, 13 приложений, 174 страницы основного текста (до библиографии), 31 рисунков, 18 таблиц, полученные результаты опубликованы в 17 научных работах.

Ключевые слова: образование, обучение, учебный план, учебные дисциплины, образовательные цели, педагогическая интеграция, педагогические принципы, профиль выпускника, куррикулум, ключевая компетенция, меж- и трансдисциплинарность, кросс-куррикулумные темы, программа подготовки, директора школ.

Цель исследования: определить теоретико-методологические основы реконцептуализации учебного плана, разработать педагогическую модель и методологию ее развития с позиций обучения ключевым компетенциям и соответствующий инструментарий для ее эффективной реализации.

Научно-исследовательские цели: 1) сравнительный анализ текущего куррикулума с точки зрения тенденций инноваций в образовании и моделей реконфигурации обучения в контексте современного общества; 2) определение теоретических и методологических ориентиров для концептуализации парадигмы развития куррикулума с точки зрения формирования ключевых компетенций; 3) разработка педагогической модели развития куррикулума с точки зрения формирования ключевых компетенций и алгоритма ее реализации; 4) разработка и внедрение программы обучения директоров школ в контексте реализации плана на уровне школ; 5) экспериментальная апробация программы подготовки, алгоритма и методики подготовки в контексте реализации плана на уровне образовательного учреждения с точки зрения формирования ключевых компетенций учащихся.

Научная новизна и оригинальность исследовательских результатов: определении теоретических и методологических ориентиров для разработки учебных планов, разработке методологических инструментов для развития учебных планов с точки зрения ключевых компетенций и их использовании на практике при подготовке директоров школ в среднем образовании.

Теоретические и практические результаты, способствовавшие решению научной проблемы: педагогическая модель разработки учебного плана с точки зрения компетенций и методология ее реализации в среднем образовании.

Теоретическое значение проведенного исследования заключается в следующем: обосновании необходимости развития текущего учебного плана в соответствии с целями образования и социальными требованиями, сравнительном анализе с другими учебными планами и концептуализации теоретических и методологических основ разработки учебного плана с точки зрения развития ключевых компетенций.

Практическая ценность исследования: разработанная модель учебного плана, методология и соответствующие инструменты, созданные для ее развития, программа подготовки директоров школ.

Реализация научных результатов: Прикладное исследование проводилось в Государственном Университете в Тирасполе (находящийся в Кишиневе). Научные результаты были опубликованы в 5 статьях категории В, 7 материалах научных конференций и 4 глав в монографиях, 2 опубликованных в Молдове, и 2 - в Польше, 1 глава в сборнике исследований.

ANNOTATION

Identification data: Ana Țibuleac, **Development of the general plan of primary, lower secondary and upper secondary curriculum from the perspective of key competences' development, doctoral thesis in educational sciences, Chisinau, 2023.**

Structure of the thesis: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 168 titles, 13 appendices, 174 pages of basic text (up to the Bibliography), 31 figures, 18 tables, the results obtained are published in 17 scientific papers.

Keywords: education, learning, educational plan, school subjects, educational goals, pedagogical integration, pedagogical principles, graduate profile, core curriculum, key competence, inter- and transdisciplinary learning, cross-curricular topics, training program, school managers.

The purpose of the work: to determine the theoretical and methodological foundations for reconceptualizing the general plan of curriculum, to develop the pedagogical model and its development methodology from the perspective of key competences development and related tools for its effective implementation.

Research objectives: 1) comparative analysis of the current curriculum from the perspective of educational innovation trends and learning reconfiguration models in the context of contemporary society; 2) determination of theoretical and methodological benchmarks for conceptualizing the curriculum development paradigm from the perspective of key competences; 3) elaboration of the pedagogical model of curriculum development from the perspective of key competence formation and its implementation algorithm; 4) development and implementation of the training program for school managers in the context of the implementation of the educational plan at the school level from the perspective of the formation of key competences; 5) experimental valorization of the training program, the algorithm and the methodology for the training of school managers in the context of the implementation of the general plan of curriculum at the level of the school from the perspective of the formation of key competences of students.

Scientific novelty and originality: the development of the general plan of curriculum for secondary education from the perspective of the formation of key competences and its application methodology at the level of secondary education.

The scientific novelty and originality of the research results lie in determining the theoretical and methodological frameworks for developing the general plan of curriculum, developing the associated tools for general plan of curriculum development from the perspective of key competences, and applying these tools in the training of general education school managers.

The theoretical and practical results contribute to solving the scientific problem of developing a pedagogical model for general plan of curriculum development from the perspective of key competences formation, and a methodology for implementing it in general education.

The theoretical significance of the research lies in justifying the need to develop the current curriculum general plan to align with educational objectives and social requirements, comparing it with other core curriculum, and conceptualizing the theoretical and methodological foundations for developing the general plan of curriculum from the perspective of key competence formation.

The practical value of the research lies in: the general plan of curriculum model developed from the perspective of key competences formation, the methodology and associated tools for the development of the training program for managerial staff.

The research was applied at the State University of Tiraspol (based in Chisinau). The scientific results were published in 5 articles of category B, 7 conference papers, and 4 chapters in collective monographs: 2 published in Moldova and 2 in Poland, 1 chapter in a collection of studies.

ȚÎBULEAC ANA

DEZVOLTAREA PLANULUI-CADRU DE ÎNVĂȚĂMÂNT DIN PERSPECTIVA FORMĂRII
COMPETENȚELOR-CHEIE

531.01 TEORIA GENERALĂ A EDUCAȚIEI

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Aprobat spre tipar: 09.06.2023

Formatul hârtiei 60x 84 1/16

Hârtie ofset. Tipar digital.

Tiraj: 50 exemplare

Coli de tipar: 2.0

Comanda nr.

Centrul Editorial-Poligrafic

al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău,

str. Ion Creangă, nr.1, MD-2069